Α/Α: 1142733
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 04/03/2004
Σελίδα: 31
Κατηγορία: Τέχνης έργα

Η ωραία θεατρική Θεσσαλονίκη

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ

Δεν ήταν κάτι καινούργιο, όμως είχε μια επιτακτική επίδραση πάνω μας, το σχόλιο του Νικηφόρου Παπανδρέου «ό,τι δεν παρουσιάζεται στην Αθήνα είναι σαν να μην υπάρχει». Την επομένη, ένα Σαββατοκύριακο με χιόνι και 60 μείον, βρισκόμασταν στη Θεσσαλονίκη. Επειδή ο υδροκεφαλισμός είναι ένα φαινόμενο υπνωτιστικό, που σε κάνει να τον ξεχνάς, και επιπλέον αντιαισθητικό, στην αυξανόμενη σαν «αναπότρεπτη» διόγκωσή του στον τόπο μας.

Βέβαια, αναρωτιέται κανείς τι σημαίνει «υπάρχω» για μια παράσταση. Για τα αθηναϊκά μίντια οι περισσότερες θεατρικές δραστηριότητες εκτός πρωτεύουσας υφίστανται πράγματι μόλις ή καθόλου. Για τις τοπικές κοινωνίες, στις οποίες άλλωστε απευθύνονται, συνιστούν ζωτικά γεγονότα που τέρπουν τους θεατρόφιλους σταθερά και με ζήλο. Δεν είναι αυτό ένα σημαντικό κριτήριο, το μέγιστο ίσως, οντότητας; Η κοσμοσυρροή μες στην παγωνιά στα ιρλανδικά «Εργαζόμενα κορίτσια» του 50χρονου Φρανκ Μακ Γκίνες στην Πειραματική Σκηνή της Θεσσαλονίκης, εκτός από επικύρωση ενός επί σειράν ετών αξιόπιστου θεατρικού αισθητηρίου, υπήρξε για τον επισκέπτη και μια διαπίστωση της λαμπρής «κρυφής» ζωής στην αφανή ελληνική επικράτεια.

Οι εργάτριες, θέμα σταθερά επίκαιρο -όσο η τεχνολογία καθυστερεί να ολοκληρώσει τις απολύσεις μέχρι αφανισμού του είδους- και προσφιλές αντικείμενο του Μακ Γκίνες. Μολονότι ένα υλικό άφθαρτο θεατρικά, δύσκολα φαντάζεται κανείς πώς το άγευστο πακέτο απολύσεων-περικοπών-αύξησης παραγωγής-αγώνων για δικαιώματα-καταλήψεων κ.ο.κ. θα μπορούσε ποτέ να δώσει θέατρο χυμώδες, συγκινητικό, αστείο, με σασπένς και δραματικές κορυφώσεις. Η παράσταση της Θεσσαλονίκης είναι ακριβώς αυτό. Μια βραδιά δυνατού, καθαρού θεάτρου, με κάμποσα κίνητρα για περισυλλογή.

Τα «Εργαζόμενα κορίτσια» (1982) ανήκουν στις γυναίκες. Υπάρχουν και δύο άνδρες, αλλά ποτέ αληθινά στο προσκήνιο. Ενας εξουδετερωμένος εκπρόσωπος σωματείου (Θανάσης Ζέρβας) και ένας διευθυντής (Κυριάκος Δανιηλίδης), με τη νεοφιλελεύθερη αχαροσύνη και αλαζονεία ενός ανθρώπινου είδους ακόμα στα σκαριά την εποχή της συγγραφής του έργου. Στο ενδιαφέρον απλό σκηνικό (Λίλα Καρακώστα) βλέπουμε πέντε γυναίκες διαφορετικής ηλικίας και ιδιοσυγκρασίας σε καφέ ποδιές, φρα(φρι)καρισμένες στο μονότονο δίπλωμα-ξεδίπλωμα πουκαμίσων, υπό το θόρυβο των (αόρατων) μηχανών, τοποθετημένες στη σειρά κάτω από δυνατούς προβολείς (Στράτος Κουτράκης) σαν πειραματόζωα σε εργαστήριο ή πουλερικά μαζικής παραγωγής.

Εργο χαρακτήρων και λιγότερο δράσης, τα «Κορίτσια» απαιτούν σκιαγραφήσεις πέραν των οροθετημένων συστατικών ενός ανθρώπινου «τύπου». Κι αν ο συγγραφέας αδικεί κάποιες ηρωίδες του, οι Θεσσαλονικείς ηθοποιοί, βετεράνοι της ΠΣ οι περισσότερες, συμπληρώνουν τα κενά. Η διαφορετικότητα των ερμηνειών τους είναι το μεγάλο κέρδος της βραδιάς. Εφη Σταμούλη, Ελένη Δημοπούλου, Αννα Κυριακίδου, Μένη Κυριάκογλου, Νανά Παπαγαβριήλ - πέντε φωτεινές ερμηνείες στην ίδια παράσταση, πράγμα όχι συχνό στις σκηνές μας. Πέντε ρεσιτάλ

ηθοποιίας, με πρωταθλήτρια σε εκτόπισμα ρόλου και προσωπικότητας την πικρόχολη, πνευματώδη «αρχηγό» της Ε. Σταμούλη, υπό τη νοήμονα, λεπτολόγο επίβλεψη μιας σχετικά άπειρης Θεσσαλονικιάς σκηνοθέτιδας (Γλυκερία Καλαϊτζή).

Τις βλέπουμε να τσακώνονται με τραχύτητα και κακία, σύννεφο τα «καρφιά», να κουτσομπολεύουν, να κριτικάρουν την εργοδοσία, να συμφιλιώνονται, χωρίς να σηκώνουν κεφάλι από τα πουκάμισα, χωρίς να αντικρίζονται σχεδόν ποτέ. Μόνο η γλώσσα τους δουλεύει. Παθιασμένη, απρεπής, καίρια (μετάφραση Γ. Καλαϊτζή, Κορίνα Χαρίτου), πλέκει χωρίς εξιδανικεύσεις το μαχητικό χιούμορ με τη μελαγχολία μιας «φέτας ζωής» της ιρλανδικής εργατιάς.

Πριν το πολυκαταλάβουν, οι εξαγριωμένες πουκαμισούδες βρίσκονται εκσφενδονισμένες από τις πεζές ζωές τους στην ηρωική κατάληψη του γραφείου του διευθυντή, το οποίο, αποφασισμένες για σθεναρή αντίσταση, νοικοκυρεύουν στο άψε - σβήσε σε «σαλόνι» με μαξιλάρες, αερόθερμα, μαρμελάδες, καφετιέρα. Τραγουδούν, χορεύουν, γελούν, μεθούν, σαν μελλοθάνατες (μουσική Κώστας Βόμβολος).

Στη σύγκρουση ασυμβίβαστων δυνάμεων (εργοδότης/εργαζόμενοι, άνδρες/γυναίκες), είναι απίθανο οι γυναίκες αυτές να βγουν κερδισμένες. Ομως σε αυτήν την έκρηξη ανυπακοής δοκιμάζουν την αντοχή τους, τη δύναμη, τους φόβους, τη συντροφικότητά τους. Μια ζωογόνος τσουλήθρα στο όνειρο. Εστω...

Τσέχοφ στο ΚΘΒΕ

Το ανακαινισμένο Βασιλικό Θέατρο της Θεσσαλονίκης έχει το λούστρο και το τεχνολογικό κύρος του αθηναϊκού Μεγάρου Μουσικής. Εύχεται κανείς το μεγαλεπήβολο εκτόπισμά του να δικαιωθεί και στην πράξη. Καμιά 50αριά Θεσσαλονικείς σε μια αίθουσα 730 θέσεων τίμησαν ένα παγερό βράδυ Παρασκευής τη μεγάλη παραγωγή του ΚΘΒΕ ενός ιδιοφυούς πρωτόλειου, τον «Πλατόνοφ» του Τσέχοφ, που γραμμένο το 1881, ανακαλύφθηκε άτιτλο το 1923 για να εδραιωθεί έκτοτε στα ρεπερτόρια της Ευρώπης.

Πώς περιγράφει κανείς την πλήξη, μάλιστα με τόσα λόγια, χωρίς να γίνει ο ίδιος πληκτικός; Ο «Πλατόνοφ» είναι το εκτενέστερο σαν μυθιστόρημα και το πιο σπάταλο έργο του μεγάλου Ρώσου, με 250 σελίδες, 83 σκηνές, 20 ομιλούντες ρόλους, δύο απόπειρες φόνου, δυο αυτοκτονίες και ένα φόνο σε πέντε ώρες. Κι όμως, αυτός ο χαοτικός όγκος που πάντα χρήζει περικοπές, είναι μαγνήτης για φιλόδοξους σκηνοθέτες κρατικών θεάτρων. Τον πλούτο κοινωνικής και υφολογικής γκάμας, ψυχολογικής οξύτητας και αντιφάσεων, που στοιχειοθετεί έναν κόσμο υπό κατάρρευση, σκηνοθέτησε στη Θεσσαλονίκη ο Σέρβος Νικίτα Μιλιβόγεβιτς.

Ο Σλάβος σκηνοθέτης αφηγείται τον «Πλατόνοφ» χωρίς νεωτερικότητες και «εκσυγχρονισμούς», με κλασική καλαισθησία και με μια φυσικότητα σαν «συγγένεια». Τίποτε δεν παραβαίνει τους κανόνες της τσεχοφικής ισορροπίας ασήμαντου-δραματικού, απελπισίας-γελοιότητας, ανάλαφρης-επώδυνης κωμωδίας, απλής-μαύρης φάρσας κ.λπ. Η παράσταση αφήνει το θεατή να παρακολουθήσει σε λεπτομέρεια το παιχνίδι ακκισμών και κοκέτικης μελαγχολίας, να υποψιαστεί το βαθύτερο παραλογισμό μιας κοινωνίας ανθρώπων κοντά στην ώρα μηδέν.

Στο ατμοσφαιρικό σκηνικό του Γιώργου Γαβαλά, με τις κουρτίνες να ανεμίζουν στα ανοιχτά παράθυρα, το μεγάλο πιάνο και στο βάθος τις σημύδες του ρώσικου τοπίου, η εύθυμη συντροφιά χαριεντίζεται, πίνει, φλερτάρει. Ανθρωποι φεύγουν, έρχονται, αλληλοκυνηγιούνται το σούρουπο, ολονυχτίς, την αυγή, με βροχή ή στην ομίχλη. Ρυθμοί, σιωπές, τριζόνια, ήχοι βιολιού, ρομαντικοί ή παράφωνοι σαν πολλά κοράκια μαζί. Μια ασάφεια σκιάζει αυτή την κωμωδία σαλονιού. Κάποια

ανεπαίσθητα σινιάλα εκνευρισμού, βλέμματα που παρατείνονται λίγο περισσότερο, κάποια βιαστικά κρατήματα από την καρέκλα για ισορροπία, στιγμές αθωότητας μες στο γενικό κυνισμό, αφήνουν πίσω από τις μπουλβαρντέσκ φλυαρίες να αστράψει για δευτερόλεπτα η άβυσσος. Και πίσω από την ιστορία ερωτικής ανημπόριας, δυνατών γυναικών και αδύναμων ανδρών η σύγχυση μιας αργόσχολης αριστοκρατίας γαιοκτημόνων.

Μια αριστοτεχνική ειρωνεία ανατρέπει ό,τι δηλώνεται. Ο δάσκαλος του χωριού είναι ένας μέθυσος, διεφθαρμένος Δον Ζουάν, ένας νάρκισσος αηδιασμένος με τη ζωή και τον εαυτό του (!), ο οποίος αντί να αυτοπυροβοληθεί, δοκιμάζει άλλη μια αποπλάνηση. (Αρρενωπός αλλά επίπεδος ο Πλατόνοφ του Γεράσιμου Μιχελή, χωρίς κυνική χαρισματικότητα -ποιος πιστεύει στην καταστροφική του επιρροή;). Αυτό το ηθικό χάλι ανδρός θαυμάζουν οι άνδρες της ομήγυρης και λατρεύουν τέσσερις γοητευτικές γυναίκες. Συμβαίνει σε τρελαμένες κοινωνίες.

Τον ποθεί λοιπόν η Αννα Πετρόβνα (Λυδία Φωτοπούλου), ενώ αυτός έχει το νου του στη νύφη της Σοφία (Δέσποινα Μαρτινοπούλου), που ζαλισμένη από έρωτα θέλει να την κοπανήσει ή και όχι, ενώ η φοιτήτρια Γκρέγκοβα (Εύα Νέδου) καταπίνει κάθε εξευτελισμό γιατί είναι από κείνον και η νεαρή γυναίκα του (Πηνελόπη Μαρκοπούλου) σώζεται παρά τρίχα από τις ράγες του τρένου. Ενα ρώσικο «γαϊτανάκι», που μέχρι το καταστροφικό φινάλε περνά από διάφορα υφολογικά κύματα. Ο αρχικός συμβατικός νατουραλισμός εξελίσσεται σε ανεξέλεγκτη αναρχία διαθέσεων, που φέρνει το θεατρικό γεγονός στο χείλος της διάλυσης ή στην απόλυτη δόξα του. Η κωμωδία είναι και τραγωδία και το αντίστροφο.

Ανάμεσα στις 18 μεστές ερμηνείες ξεχωρίζουν η δυναμική Σοφία της Δ. Μαρτινοπούλου, ο θύτης του επαρχιακού homme fatal και η Λ. Φωτοπούλου, η μόνη με συναίσθηση της πραγματικότητας, που, λεύτερη από ενοχές, ποθεί χωρίς να ταπεινώνεται. Με τη νωχελική σαν κουρασμένη φυσικότητά της, η ηθοποιός ισχύει χωρίς να κάνει πολλά. Μόνο που αυτή τη φορά, την άλλη μέρα των σωστών λογαριασμών, επιμένει μια στυφή αίσθηση τυποποίησης των έμφυτων και προπονημένων αρετών της.

Μετάφραση Λ. Καρατζάς, κοστούμια Κ. Μπρέισγουελ, μουσική Δ. Καμαρωτός. Επιπλέον: Δ. Κολοβός, Λ. Ανδρέου, Ο. Γωνιάδης, Γ. Τσορτέκης, Π. Σαχπεκίδης κ.ά.

Εσωτερικά: «Εργαζόμενα κορίτσια» του Φρανκ Μακ Γκίνες στην Πειραματική Σκηνή. «Πλατόνοφ» του Τσέχοφ στο Βασιλικό Θέατρο
Λεζάντες: «Εργαζόμενα κορίτσια» στην Πειραματική Σκηνή της Θεσσαλονίκης
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ